

ОСВІТНІ ІНСТИТУЦІЇ ДРОГОБИЧА НАПРИКІНЦІ XVIII – 70-х рр. XIX ст.

Шкільництво Дрогобича окресленого періоду й досі видається недостатньо вивченим. Дослідникам відомо про існування у місті василіанської гімназії у 1775–1784 рр., нормальної школи, низки парафіяльних шкіл, військової школи та міської (згодом державної) гімназії імені імператора Франца Йосифа, що постала 1858 р. Загальну інформацію про шкільництво міста в епоху його належності до імперії Габсбургів знаходимо ще у працях українських і польських авторів XIX–початку XX ст.: В. Площанського, І. Франка, І. Левицького, М. Мсцівуєвського¹. У радянський період освіта в “підавстрійському” Дрогобичі стала об’єктом зацікавленнь В. Літянського² та авторів книг-путівників М. Мариняка, М. Шалати³. Щоправда, подана ними інформація була дещо схематичною: дослідники згадували лише освітні заклади, де навчався І. Франко та інші відомі митці. У роки незалежності серед загальних праць з історії міста, в яких окреслено стан навчальних закладів Дрогобича кінця XVIII–XIX ст. необхідно виділити колективну монографію “Нариси з історії Дрогобича”⁴ та праці польських учених М. Адамчика, Ф. Жеменюк, Р. Пельчара⁵.

Окремим навчальним закладам Дрогобича присвячено спеціальні дослідження. Сцієнтичною увагою тішитися Дрогобицька гімназія, перше 50-ліття існування якої проаналізував та описав професор цього закладу З. Култис ще у 1908 р.⁶ У наш час історію гімназії в роки навчання у ній Івана Франка розкрили Р. Горак та Я. Гнатів⁷. Певні здобутки в царині експлікації минулого гімназії ім. Франца-Йосифа I мають дрогобицькі дослідники Т. і Б. Лазораки⁸. Значний інтерес у дослідників викликала головна школа оо. василіан у Дрогобичі, минувшину якої вивчали найчастіше у зв’язку з навчанням там І. Франка⁹. У науковців майже немає інформації про гімназію при монастирі ЧСВВ у Дрогобичі, яка діяла у 1775–1784 рр., з огляду на те, що архів монастиря згорів під час пожежі 1825 р. Щоправда, нові біографічні факти про вчителів цієї інституції повідомив Ю. Стецик¹⁰. Аналіз історіографії проблеми дає змогу сконстатувати відсутність синтезованого, узагальнювального нарративу з історії шкільництва Дрогобича кінця XVIII–70-х рр. XIX ст.

Мета статті – проаналізувати, систематизувати та узагальнити минуле освітніх інституцій Дрогобича окресленого періоду.

Хронологічні рамки нашого дослідження зумовлені запровадженням в Дрогобичі австрійської системи шкільництва за реформою Я. Фельбігера, яка передбачала існування системи початкових державних (нормальних, головних, тривіальних) та церковних (парафіяльних) шкіл. Її започатковано у місті, по-суті, ліквідацією василіанської гімназії та створенням головної школи під опікою тих же оо. василіан (1784–1785 рр.). Верхня межа дослідження продиктована згортанням вказаної системи і запровадженням нової структури шкільництва, що було започатковано реформами 1867–1869 рр. і тривало в Дрогобичі до 1873–1874 р. При цьому ми свідомо залиша-

ємо поза увагою відкрити 1858 р. міську гімназію, оскільки історія цього навчального закладу потребує окремого дослідження.

Передовсім зауважимо, що шкільна традиція Дрогобича, представлена як польськими, так і українськими освітніми осередками, сягає щонайменше XV ст. Перша згадка про навчання при костелі в Дрогобичі датується 1485 р.¹¹ Люстрація Руського воєводства 1661–1665 рр. зафіксувала при костелі Св. Бартоломея дім, в якому одна ізба призначалася для школи, інша – для бакаляра¹². У візитаційному акті цього ж костелу 1743 р. також згадується школа і вчитель-бакаляр, який отримував 120 зл., а у візитації 1753 р. йде мова про ректора школи, бакалярів та шкільний будинок на цвинтарі біля пробоства, який, щоправда, через свою давність уже потребував значного ремонту¹³. У XVIII ст. відомою стала школа при монастирі взутих кармелітів, яка давала ще й музичну освіту¹⁴.

Виникнення ж першої української (“руської”) школи датують першою половиною XVII ст., хоча згадка про неї зафіксована в актах Перемишльського духовного суду за 1683 р.¹⁵ У цьому ж суді в 1701 р. розглядалася справа між священником і братством церкви Воздвиження Св. Хреста (братчики закидали пароху, зокрема, й те, що він не дбає про школу)¹⁶. Пом’яник церкви Св. Трійці (XVII – XIX ст.) фіксує дидакалів школи, яка діяла при цьому храмі: Михайло Кашчак (помер 1692 р.), Я. Староміський, Георгій Турадник зі Стрия (помер 1765 р.)¹⁷. У документах візитацій унійних парафій Дрогобича за 1764 р. занотовано існування трьох шкіл, якими опікувалися братства. Так, згадано дяка в “школці на цвинтарі” при церкві Св. Юра, дяка “в школці на цвинтарі” при церкві Воздвиження Св. Хреста і так само дяка “в школці на цвинтарі” при церкві Пречистої Діви на Зварицькому передмісті. При описі каплиці на Задвірному передмісті (церква Преображення Господнього – Св. Спаса) зазначено наявність бакаляра з роду Федушків¹⁸ (передміщан, які спромоглися виокремити цю церкву; до зазначеного роду належав і місцевий священник). У XVIII ст. кармеліти відкрили школу співу для своєї капели¹⁹. Чи не найвищим освітнім закладом міста стала гімназія, утворена на бажання міщан оо. василіанами, які у 1775 р. перебралися до Дрогобича й заснували монастир (ректор – ігумен Гликерій Дубицький). Однак у 1783–1784 р. гімназію на вимогу австрійських властей було закрито (подібна доля чекала й василіанські гімназії у Бучачі та Лаврові)²⁰.

Оо. василіани, проте, отримали дозвіл на провадження **головної школи (Hauptschule)**, яка розпочала діяльність 1785 р.²¹. З цього часу і до відкриття гімназії у 1858 р. головна школа, яку, проте, часто називали “нормальною” навіть в офіційних документах²², стала центральним освітнім осередком Дрогобича та околиці. Вона мала чотири класи і чотирьох учителів, одним із яких був директор. Основними предметами були біблійна історія з поясненням, німецька і латинська мови, арифметика, геометрія, будівельна справа, малювання, географія, природознавство, писання диктантів, письмові роботи готичним шрифтом, художнє читання. Навчання велося спочатку латинською, згодом – німецькою мовами. Школа фінансувалася з міського бюджету і розміщувалася спочатку у монастирі Св. ап. Петра і Павла, а згодом у переданому василіанам кармелітському монастирі²³.

Зауважимо, що Р. Горак і Я. Гнатів пишуть про 1812 р. як дату перенесення школи із дерев’яного василіанського монастиря на Задвірному передмісті до колишніх кармелітських будівель при церкві Св. Трійці²⁴. Таке твердження спирається на відомий історикам факт передачі дрогобицьким василіанам приміщень ліквідованого у 1789 р. “кляштору” взутих кармелітів. Відзначимо, що ще у 1809 р. розпочалося активне лис-

тування між василіанами, дрогобицьким магістратом, урядом Самбірського округу та урядовими установами у Відні щодо передачі Чинові Св. Василія Великого осідку колишнього кармелітського монастиря²⁵. Дозвіл на це від австрійських властей було отримано наприкінці жовтня 1812 р., причому у ньому зазначалося про переведення василіанського монастиря разом з “нормальною” школою (*Conventus Basilianorum Drohobycensium una cum scholis normalibus*). Однак лише 13 травня 1813 р. магістрат Дрогобича надав экс-кармелітський монастир василіанам з умовою ведення “нормальної” школи (*scholarum normalium*)²⁶.

Проте маємо підстави стверджувати, що перебазування головної школи до покармелітських будівель почалося раніше. Відомо, що кармелітський костел було передано оо. василіанам у 1790-х рр. Його перетворено на греко-католицьку церкву, якій надано титул Св. Трійці (церкву під таким титулом на Малому Ринку було закрито цісарським указом 1795 р.²⁷, а передана василіанам парафія повинна була мати свій храм). Як свідчать табелі Дрогобицького деканату Перемишльської греко-католицької єпархії, вже у 1795 р. при церкві Св. Трійці, колятором якої зафіксовано дрогобицький “шляхетний магістрат” (а це свідчить про те, що йдеться про приміщення колишнього кармелітського костелу, який з 1789 р. став власністю міста), діяла “нормальна” школа на 200 учнів. Її згадано при церкві Св. Трійці і в табелях за роки 1796-й (200 учнів) та 1800-й (115 учнів)²⁸. Ймовірно, шкільне приміщення у василіанському монастирі Св. Петра і Павла не могло вмістити усіх учнів двох шкіл – головної німецької та початкової руської. На жаль, інвентар василіанського монастиря 1803 р. лише побіжно згадує шкільну будівлю²⁹, але з нього можна висновувати про незначну величину приміщення³⁰. Відтак припускаємо, що оо. василіани, отримавши церкву Св. Трійці, зайняли якесь приміщення колишнього монастиря кармелітів, де навчалися якщо не усі, то принаймні частина учнів головної (“нормальної”) школи. Звісно ж, після пожежі у монастирі Св. Петра і Павла ЧСВВ на початку 1825 р., школа функціонувала винятково у приміщенні экс-кармелітського “кляштора”.

Про початкову історію головної школи у Дрогобичі відомо мало. Станом на 1792 р. керівником і водночас катехитом працював о. Маркіян Тарнавський, а крім нього, вчителювали оо. василіани Лука Кондрацький, Маврицій Квятковський, Софрон Опуський, Августин Кошевич. Уже наступного року керівником школи зафіксовано о. Августина Славінського. Вчительський колектив школи у 1794 р. поповнився о. Адамом Мотлохом й складався з шести осіб разом із керівником. Через два роки (1796) у школі залишилися керівник і три вчителі: клірик Адам Мотлох, оо. Лука Кондрацький, Єфреїм Костецький. На 1799 р. дітей навчали ті ж педагоги, але повернувся о. М. Квятковський, а замість А. Мотлоха чернець Антон Волошинович³¹.

Наступне десятиліття директором залишався о. А. Славінський, проте вчителі, за винятком А. Волошиновича, змінювалися часто. Для прикладу у 1802 р. вчителювали Ігнатій Остиславський, Самуїл Дашкевич, Амброс Мілянович, наступного року замість перших двох з'явилися Павло Яворський та Юстин Журовський. У 1806 р. у школі, крім о. А. Славінського та А. Волошиновича, працювали оо. Теофіл Борецький, Теофан Жацький, Серафим Крушкевич. Уже наступного року двох останніх замінили Нарцисій Сидорович, Назар Дашкевич, але у 1808 р. Т. Жацький і С. Крушкевич повернулися³². Як відомо, часта зміна вчителів зумовлювалася практикою переведення ченців з одного монастиря до іншого.

На 1812 р. школою керував о. Софрон Волянський, катехитом був о. Орест Хомичинський, а вчителями оо. Юліан Мокрицький, Георгій Баранський, продовжував

працювати і А. Волошинович. Через рік заклад очолив о. Никифор Познанський, котрий виконував і функції катехита, а вчителювали оо. О. Хомичинський, Н. Сидорович, клірик А. Волошинович. Ті ж педагоги забезпечували навчальний процес і в 1815 р., але катехитом знову став о. О. Хомичинський. Ще через два роки замість о. Н. Сидоровича у головній школі працювали оо. Доміціан Тіціо, Йосафат Лотоцький. У 1818 р. школа залишилася без керівника, а вчителювали, крім о. О. Хомичинського та А. Волошиновича, оо. Йосафат Кочановський та Олександр Ушневич³³.

Упродовж 1819–1834 рр. школу очолював о. Йосафат Кочановський, за винятком 1830 р., коли посаду директора коротко обійняв катехит Юліан Мокрицький. Учителювали в той час оо. Мартин Проскурницький, Теофіл Рожанковський, Петро Древницький, Теофат Лотоцький, а елементарний клас продовжував вести А. Волошинович. У 1835 р. директором зафіксовано о. Мартина Проскурницького, катехитом о. Дорофея Павловського, вчителями оо. Лоренца Дудакевича і Йосафата Студинського, для елементарного класу – Антона Волошиновича. Востаннє А. Волошиновича як вчителя головної школи у Дрогобичі зафіксовано у державному краєвому довіднику за 1837 р.³⁴, тож він пропрацював у цьому закладі майже 40 років. Шематизм Перемишльської латинської дієцезії за 1821 р. свідчить, що А. Волошинович отримував за виконання функцій дидакала в елементарному класі 200 фл. на рік³⁵.

З 1839 р. керівником школи став о. Мар'ян Максимович, функції катехита виконував о. Теодор Білецький, вчителювали ченці Ізидор Ясеницький, Йордан Турек, Бенедикт Петровський. Ще у 1841 р. о. М. Максимович займав директорську посаду, а в наступні роки її отримав о. Т. Білецький, з іменем якого пов'язана скандальна історія про побиття до смерті одного з учнів. Після цього випадку він був переведений до монастиря і школи у Лаврові, але вже 1844 р. знову очолив головну школу в Дрогобичі. На 1846–1849 рр. директором і вчителем 3-го класу був о. Т. Білецький, катехитом о. Теофан Лотоцький (згодом о. Мартин Панькович), вчителями у різні роки: оо. Ісаак Тарчанович, Дорофей Карпінський (2-й клас) і Марцел Лонкевич, Йосип Давидович, Йоан Барусевич (1-й клас). Елементарний клас провадили ченці Касіян Грабович, Єремія Ступницький, Леонтій Антоневич, Юліан Сопотницький³⁶.

Наступним директором головної школи був о. Йосафат Студинський (1850–1862), котрий також вчителював у 3-у класі. У цей час катехизацію учнів здійснювали оо. Мартин Панькович (Панькевич), Йоан Барусевич, навчали у 2-му класі оо. Дорофей Карпінський, Варнава Козяр, Лонгин Косонога, у 1-му класі – оо. Йоан Барусевич, Ізидор Корчинський, Мар'ян Кміт, Юліан Сопотницький, Амбросій Тарчанин та ін. З 1851 р. навчати дітей в елементарному класі почали світські особи – “кандидати вчительського звання” (помічники вчителя) Даміан Чернігевич і Лаврентій Головацький (останнього пізніше замінив Михайло Сілецький)³⁷.

З 1863 до 1868 рр. головну школу в Дрогобичі очолив о. Йоан Барусевич. Разом з ним у різні роки працювали катехит о. Лев Красицький, вчителі оо. Северин Сененький, Амбросій Тарчанин, Ясон Коритко, Євген Гриневецький, помічники вчителів Д. Чернігевич, В. Мелько, чернець Й. Крушельницький. Саме на час керівництва Й. Барусевича припадає навчання в цьому закладі Івана Франка (1864–1867). Як відомо, малого Івана зарахували одразу до 2-го класу, тож він не навчався в елементарному класі (т.зв. “штубі”). Про Й. Барусевича І. Франко залишив спогади в автобіографії та кілька штрихів до портрету в оповіданні “Отець-гуморист”. Загалом він позитивно відгукувався про нього, катехита о. Лева Красицького, вчителя-ченця Йосафата Крушельницького, о. Юліана Німиловича, а от постать вчителя Софрона

Телесницького, який часто вдавався до фізичних покарань дітей, була відображена у край непривабливому світлі в оповіданні “Отець-гуморист”. Серед помічників, крім Д. Чернігевича, з’явився Василь Мелько, котрий, як вважають вчені, став прообразом негативного літературного персонажа Валька в одному з Франкових творів. Значно критичніші спогади про педагогічні методи і особисті властивості дидакалів головної школи залишили інші її учні, зокрема К. Бандрівський³⁸.

У 1869 р. місце директора на короткий час зайняв Мар’ян Лотоцький. Вже з наступного року школу очолив о. Юліан Німилович. Разом з ним у 1870 р. працювали катехит і вчитель Лук’ян Мазурек, вчителі Мелетій Тибінка та Ігнацій Коссак (усі ченці). Продовжували працю на елементарному рівні Д. Чернігевич і В. Мелько. Саме на роки директорства о. Ю. Німиловича припала реорганізація школи із головної на народну 4-класну чоловічу школу (1873–1874). У 1874 р. в ній, крім керівника закладу, вчителювали катехити греко-католицький о. Лук’ян Мазурек, римо-католицький о. Юліан Турянський, учитель “мойсеєвої релігії” Йоахім Блюменблат, вчителі оо. Мар’ян Туцький та Модест Бушак, помічники Євген Максимович, Йозеф Шиманський, Ян Банашевський³⁹.

Чисельність учнівського контингенту головної школи тривалий час коливалася у межах 200–300 осіб. На 1795 р. освіту в ній здобували 200, а на 1800 р. – 115 учнів⁴⁰. Римо-католицький шематизм 1821 р. засвідчує наявність у школі 220 учнів. На 1851 р. їх кількість становила 222 особи, у 1857 р. – 203, 1864 р. – 267, 1865 р. – 264, у 1866 р. – 304, а в 1868 р. – 359 школярів⁴¹. Окрім звичайних занять, учні старших класів відвідували “науку повторительну”. Як відомо, діти 13–15 років, за постановою 1826 р., мали відвідувати “повторювальне навчання”, яке відбувалося переважно щонеділі після богослужіння⁴². Слід наголосити, що завданням найкраще облаштованих головних шкіл була, зокрема, й підготовка учителів для тривіальних та парафіяльних закладів освіти. Такі школи мали курс препаранди та йменувалися “взірцевими” – *Musterschulen*⁴³. До них належала й школа оо. василіан у Дрогобичі. Серед її випускників, зокрема, був Григорій Скрипук, якому 22 травня 1821 р. директор школи о. Й. Кочановський підписав учительське свідоцтво. Останнє засвідчувало успішне проходження 20-річним Г. Скрипуком курсу препаранди саме в Дрогобицькій головній школі. Відзначимо, що майже усе своє життя (до 1867 р.) він працював дяковчителем у школі села Вовче на Турківщині⁴⁴.

Оскільки головна школа під опікою оо. василіан призначалася для хлопців, то перед громадою Дрогобича постало питання утворення школи для дівчат. Законодавчі підстави для створення таких шкіл надала “Політична устава шкільна” (1805), яка дещо змінила розроблену Я. Фельбігером структуру шкільництва. Як стверджують дослідники, **жіночу школу (*Mädchenschule*)** у місті було утворено 1818 р.⁴⁵ Проте австрійські державні довідники за цей і наступний роки її не згадують. З’являється вона у цих джерелах лише у 1820 р. (відтак можна припустити, що заклад почав свою діяльність у 1819 р.). Школа перебувала під наглядом Перемишльської римо-католицької консисторії. Першою вчителькою цього закладу була Катаріна Рейхерт, яка отримувала платню (вірогідно, з міського бюджету) у розмірі 400 фл. Чисельність учениць школи на 1821 р. сягнула 88 осіб. Очевидно, число школярок поступово збільшувалося, тож постала потреба залучення додаткових педагогів: з 1826 р. К. Рейхерт отримала помічницю – Магдалену Пашкевичувну. Цей тандем працював разом до 1834 р., коли вчителькою жіночої школи стала Катерина Намачинська (не виключено, що йдеться про К. Рейхарт, яка могла змінити прізвище в результаті одру-

ження). Помічниця вчительки М. Пашкевичувна навчала дітей до 1836 р. – на її місце прийшла Катерина (Кароліна) Сулковська. Остання у 1839 р. на короткий час стала вчителькою школи, а посаду помічниці зайняла Вільгеміна Мартор⁴⁶.

У 1840 р. посаду вчительки зайняла Марія Котлінська, яка працювала в закладі до 1854 р. Вона отримувала платню 400 фл., а її помічниця Кароліна Сулковська – 160 фл. На 1841 р. у школі навчалися 119 учениць. У 1844 р. помічницею вчительки зафіксовано Альбертину Шніцлер, а з наступного – Фредеріку Стухлбах. Вони обидві у 1844–1845 рр. навчали 170 дівчат. Незабаром (1846) М. Котлінська мала вже двох помічниць – Фредеріку Стухлбах і Сусанну Вальтер фон Вальтерсберг (платня останньої, як свідчить шкільний римо-католицький шематизм, була найнижчою і становила 120 фл.). Три освітянки станом на 1847 р. навчали 146 школярок. Однак Ф. Стухлбах працювала недовго, тож у 1848 р. М. Котлінська і С. Вальтер залишилися удвох. Через рік до їх маленького колективу увійшла Марцеліна Кох⁴⁷. Жінки працювали разом до реорганізації школи на тривіальну.

На 1857 р., згідно з галицьким краєвим довідником, жіноча школа в Дрогобичі вже мала статус тривіальної. Керівником було призначено о. кооператора римо-католицької парафії в Дрогобичі Людвіга Ястшебського. У 1863–1864 р. школою керував о. Марцел Хмелевський, а з 1865 р. – о. Карл Гарбачевський. Керівники одночасно виконували функції катехитів, викладаючи релігію. Посади вчительки і молодшої вчительки деякий час залишалися вакантними. Незабаром (з 1858 р.) вчительську посаду обійняла Марія Коберська, у якої було дві помічниці – молодші вчительки (припускаємо, Сусанна Вальтер і Сабіна Стоцька, які, щоправда, згадуються в документах наприкінці 1860-х рр.). У роки існування тривіальної школи значно зросла кількість учениць. Так, 1857 р. там навчалися 115 школярок (із 1041 дівчини шкільного віку в Дрогобичі та околиці), у 1858 р. – 124 учениці зі 1048 дівчат шкільного віку, у 1859 р. – відповідно 163 / 838, у 1860 р. – 176 / 804, у 1861 р. – 150 / 946, у 1862 р. – 156 / 369, у 1863 р. – 110 / 349, у 1864 р. – 130 / 340, у 1865 р. – 271 / 657⁴⁸.

У 1867–1868 рр. тривіальна жіноча школа в Дрогобичі була реорганізована на головну жіночу школу, отримавши, очевидно, такі ж права й навчальний план, як і василіанська чоловіча школа. Чисельність учениць становила 215 осіб. Директором школи продовжував працювати о. К. Гарбачевський. Три вчительські посади займали Марія Коберська, Сусанна Вальтер і Сабіна Стоцька. Посади молодших вчителів у 1868 р. були вакантними, але незабаром їх посіли Аврелія Старкл і Анна Живчин. У 1870 р. їм на допомогу додано двох практиканток – Антоніну Криницьку і Кунегунду Меринович, тож загалом когорта педагогів зросла до восьми осіб. Через два роки відбулися певні зміни у колективі – посада директора стала вакантною, а обов'язки керівника виконував греко-католицький катехит о. Лук'ян Мазурек (ЧСВВ), який одночасно працював і в головній чоловічій школі оо. василіан. Звільнилася й практикантка К. Меринович. На 1873 р. директором школи став о. Ян Островський, а катехизували молодь і викладали релігію ті ж особи, що і в школі оо. василіан (о. Л. Мазурек, о. Ю. Турянський, Й. Блюменблат). Учителі залишилися ті самі, але практикантка А. Криницька викладала ще й французьку мову, а вчителем співу і музики запрошено Альбіна Коритинського. У 1873–1874 рр. головну жіночу школу також було реорганізовано на народну жіночу 4-класну школу, педагогічний колектив якої продовжував працювати у тому ж складі (щоправда, з'явилися нові помічниці – Целестина Насальська (замість А. Криницької) і повернулася К. Меринович)⁴⁹. Відзначимо, однак, що пізніше жіноча школа під керівництвом Діонісія Дуба та Ольги Ланцуцької

розрослася, перетворилася на 6-класну, згодом виділову школу й отримала ім'я королеви Ядвіги. З 1896 р. вона містилася у старому будинку чоловічої гімназії ім. Франца Йосифа⁵⁰ (зараз корпус філологічного факультету ДДПУ імені Івана Франка).

Парафіяльне шкільництво Дрогобича в окреслений період було представлено як греко-, так і римо-католицькими парафіяльними освітніми закладами. Передісторію греко-католицьких шкіл (XVII–XVIII ст.) ми окреслили вище. Відтак зазначимо, що парафіяльні шкільки-дяківки при дрогобицьких церквах продовжували існувати і в австрійський період. Також відомо, що при василіанській гімназії діяла “руська народна школа”, яка не припинила діяльності після закриття гімназії й працювала при головній школі. У 1826 р. її згадано як парафіяльну школу при василіанському монастирі. Керівником школи був ігумен Й. Кочановський, а дяком (учителем) Іван Галушка. Функціонувала вона, начебто, до 1830 р.⁵¹

Йосифінська метрика Дрогобича (1787) засвідчила наявність шкільних приміщень при церквах Св. Трійці, Св. Юрія, Пречистої⁵². Однак і при інших храмах Дрогобича велися парафіяльні шкільки. Станом на 1790 р. парафіяльні школи зафіксовані при церквах Св. Трійці (20 учнів), Св. Параскеви (10 учнів), Різдва Пресвятої Богородиці (6 учнів), Воздвиження Св. Хреста (4 учні), Св. Юрія (8 учнів), Св. Спаса (6 учнів)⁵³. Наступного року, як свідчать таблиці Дрогобицького деканату Перемишльської греко-католицької єпархії, навчання велося у школі при церкві Св. Трійці, де освіти здобували 7 учнів, а при церквах Св. Параскеви, Воздвиження Св. Хреста, Св. Спаса, Св. Юра зазначено школи, проте не вказано кількості учнів (їх на той час могло й не бути)⁵⁴. Відзначимо, що учителями в цих школах могли бути як дяки, так і власне парохі. Останні ж мали початкову освіту, яку позначали поняттям “Rutenice et polonice educatus”. Лише парох церкви Св. Трійці о. Іван Староміський міг похвалитися філософськими студіями в Замойській академії⁵⁵ (можливо, саме освіченістю парохів-вчителів пояснюється більша кількість учнів у школі при церкві Св. Трійці порівняно зі школами при інших церквах). До слова, майже одразу після смерті о. Івана Староміського (3 травня 1795 р.) церкву Св. Трійці, яка розміщувалася на середмісті (сучасний Малий Ринок), було закрито, а її титул передано колишньому кармелітському костелові, де уже порядкували оо. василіани⁵⁶.

У 1795 р. при церквах Св. Юра і Св. Спаса згадано школи, але знову без учнів, лише у парафіяльній школі при церкві Воздвиження Св. Хреста зафіксовано 11 учнів. При церкві Св. Параскеви школа на той час не функціонувала, а при церкві Св. Трійці зафіксовано “нормальну” школу на 200 учнів (вірогідно, йдеться про головну школу оо. василіан). Наступного року у школі при церкві Воздвиження Св. Хреста навчалися 6 учнів, при церкві Св. Юра – 3, при церкві Св. Спаса – 3. У 1800 р. парафіяльні школи працювали при церкві Воздвиження Св. Хреста (6 учнів) та при церкві Св. Юра (кількість учнів невідома)⁵⁷.

Про діяльність парафіяльних шкіл у Дрогобичі впродовж наступного двадцятиліття з огляду на брак джерел нічого невідомо. Припускаємо, що вони функціонували (можливо, нерегулярно) при різних церквах. Лише за 1820–1821 рр. отримуємо детальнішу інформацію завдяки спеціальному документу – “Виказ екзамену шкіл парафіяльних парафії Дрогобицької про поступи в науці навчаючоїся молоді в літньому курсі 1821 р.”, датованому 12 жовтня 1821 р. і підписаному о. Орестом Хомичинським ЧСВВ (катехитом головної школи оо. василіан)⁵⁸. Згідно з ним, на той час діяли шість шкіл – при головній парафіяльній церкві Св. Трійці і філіаль-

них церквах – Св. Параскеви, Різдва Пресвятої Богородиці, Воздвиження Св. Хреста, Св. Юра, Св. Спаса.

Так, у школі при Церкві Св. Трійці зафіксовано шість учнів – Вінцентій Мороз (вік – 10 років), Михайло Броварський (11 років), Ричайлик Микола (7 років), Ричайлик Іван (8 років), Федір і Іван Левинські (по 9 років). Соціальний статус їхніх батьків окреслено терміном “міщани”. Усі учні почали навчання у серпні–вересні 1820 р., а за “літній курс” (від квітня до серпня включно) пропустили від п’яти до 11 днів. На жаль, у “Виказі...” не вказано імені дяковчителя, проте занотовано заувагу: “до Св.Спаса ходять діти до школи”. Припускаємо, що йдеться не про термін навчання (до 19 серпня – свята Преображення Господнього), а про місце навчання учнів школи, які з певних причин (мабуть, відсутність вчителя або відсутність приміщень через відведення їх головній школі) відвідували школу при церкві Св. Спаса.

Власне у школі при церкві Св. Спаса, де вчителював дяк Григорій Яхнів, початкову освіту здобували 12 учнів – Дмитро Коцюба, Микола Ясинський, Василь Кочиндик, Онуфрій Насінович, Андрій Низовий, Григорій Німилович, Іван Мак, Петро Граб, Василь Флюнт, Іван Мілян, Марія Яхнова, Єфрузина Веселовська – усі віком 7–10 років (лише Є. Веселовська мала 6 років). Їхніх батьків означено передміщанами. Більшість дітей почала навчатися в школі у вересні 1820 р., тільки двоє прийшли пізніше: Г. Німилович – 15 квітня, Є. Веселовська – 1 травня 1821 р. Учні за “літній курс” пропустили переважно п’ять – вісім навчальних днів, лише В. Флюнт – 25 днів і Є. Веселовська – 18 днів.

При церкві Різдва Пресвятої Богородиці дяк Іван Коссак навчав вісім дітей передміщан – учнів Івана Коссака, Антона Коцюбу, Степана Коссака, Іллю Вариводу, Іллю Коссака, Лукаша Ватру, Йосипа Попеля, Андрія Яворського (віком 8–10 років). Майже усі вони почали навчання у школі в серпні – жовтні 1820 р., лише Л. Ватра та Й. Попель – у травні 1821 р. Пропустили у квітні – серпні 1821 р. від двох до семи днів і лише І. Варивода – 20 днів.

Школа при церкві Воздвиження Св. Хреста, де вчителював дяк Михайло Мацюрак, могла похвалитися 11 учнями та, що важливо, ученицями: Григорій Мацюрак, Петро Комарницький, Ян Старомейський, Міхал Немерович, Василь Пеховський, Фебіан Кобрин, Дмитро Мацюрак, Андрій Максимович, Микола Малик, Анна Рапата, Марія Шановровська. Усі мали вік 7–10 років, лише Ян Старомейський – 6 років. Перші п’ять учнів із наведеного переліку почали навчання в серпні–жовтні 1820 р., решта у січні, квітні і травні 1821 р. Пропустили від двох до 13 днів під час “літнього курсу”.

У школі при церкві Св. Параскеви учнів було найменше – всього чотири: Андрій Коник, Марко Ратальський, Іван Геврик, Микола Чемарник. Один з них мав 7 років, інші – 9–10. Усі почали навчатися у серпні 1820 р., лише М. Ратальський у вересні того ж року. Учень А. Коник впродовж квітня–серпня 1821 р. не пропустив жодного дня, інші – 8–12 днів. Освітню діяльність в цій шкільці провадив дяк Степан Неронович.

Нарешті при церкві Св. Юрія у дяка Яцентія Ярецького знання здобували вісім школярів: Григорій Мартинко, Василь Кобрин, Василь Модрицький, Іван Губицький, Григорій Кобрин, Іван Кушнір, Павло Стрончак, Анна Яцьова (усі віком 7–10 років). Шість учнів почали навчання у серпні – вересні 1820 р., а І. Кушнір і А. Яцьова у квітні 1821 р. За “літній курс” діти встигли пропустити від двох до 12 днів кожен, лише І. Кушнір відвідував школу регулярно. В усіх зазначених школах викладалися

такі предмети: катехизм, “пізнання літер в руській мові”, читання⁵⁹. Загалом українські парафіяльні школи Дрогобича відвідувало на той час 49 дітей.

Очевидно, не усі названі школи мали на той час власні окремі приміщення. Як свідчить Францисканська метрика Дрогобича (1819–1820 рр.), власне приміщення мала школа при церкві Св. Пречистої (Skola S. Proczestey (sic!)), номер будинку якої – 781 (у будинку з таким же номером мешкав Андрусь Батран), а номер ґрунту – 159⁶⁰. Такі дані викликають певні сумніви, адже церкву Пречистої на Зварицькому передмісті було розібрано ще 1788 р.⁶¹. Пояснити записи Францисканської метрики можна двома припущеннями: 1) у метриці зафіксовано школу при церкві Різдва Пресвятої Богородиці (однак така гіпотеза є вкрай слабкою, оскільки ця церква, як відомо, розміщувалася на Лішнянському передмісті, а в метричному переліку будівель останнього не зазначено шкільної споруди); 2) чиновники-укладачі метрики 1819–1820 рр. взяли за основу Йосифінський кадастр 1787 р. й автоматично прописали церкву Пречистої й школу при ній, але зважили на реальність і в наступному рядку позначили власника будинку № 781 (А. Батрана), котрий, мабуть, перед тим якимось чином набув це приміщення колишньої школи.

Крім того, Францисканська метрика зафіксувала школу (Skola) на Зварицькому передмісті (номер будівлі не вказано), котра розміщувалася поблизу городу пароха⁶². Очевидно, йдеться про школу при церкві Св. Юрія на Зварицькому передмісті. Звісно ж, власне приміщення мала й школа у василіанському монастирі на Задвірному передмісті. Вона занотована як “школа громадська” (Skolla Gromadzka) поблизу церкви (Kosciol Ritus Graeci)⁶³. Безумовно, мова йде про приміщення головної школи, яка утримувалася за рахунок міської громади. Проте в ньому функціонувала, без сумніву, й згадана вище “руська народна школа” – початкова освітня інституція парафіяльного типу. Припускаємо, що інші парафіяльні школи в Дрогобичі на той час, не маючи свого приміщення, містилися у помешканні дяка чи церкві.

Згідно з державним краєвим шематизмом, на 1826 р. у Дрогобичі діяли п’ять парафіяльних шкіл: 1) при василіанському монастирі (про що згадувалося вище) під керівництвом ігумена Й. Кочановського та дяка Івана Галушки; 2) на Задвірному передмісті (очевидно при церкві Св. Спаса), де вчителював дяк Іван Серебельницький; 3) на Завіжному передмісті (при церкві Св. Юра) – дяк Гіацинт Ярецький; 4) при церкві Св. Параскеви – дяк Степан Неронович; 5) на Лішнянському передмісті (при церкві Різдва Пресвятої Богородиці) – дяк Теодор Зулотинський. Цікаво, що вчителем для останніх чотирьох шкіл названо також о. василіанина Маврiцiя Галкевича⁶⁴, який, очевидно, здійснював нагляд за усіма філіальними церквами і парафіяльними школами.

У 1830–1850-х рр. кількість греко-католицьких парафіяльних шкіл скорочується. Шематизми Перемишльської єпархії за 1831, 1833, 1835 рр. говорять про існування парафіяльної школи, але не вказують при якій церкві та не наводять імені вчителя, кількості учнів⁶⁵. Шкільні шематизми 1836 і 1837 рр. мовчать про цю школу, а шематизм 1841 р. фіксує її наявність, але знову без вказівки місцезнаходження, імені вчителя, кількості учнів (проте наводить розмір дотації для педагога – 41 фл.)⁶⁶.

Відомо, що на 1845 р. діяла парафіяльна школа при церкві Св. Параскеви, про що свідчить “Екстракт екзамену учнів II курсу парафіяльної школи при церкві Св. Параскеви на зварицькій громаді при кінці року 1845 р.” (датований 30 вересня 1845 р.). Документ підписав Дмитро Флонт, очевидно, вчитель. У школі навчалися 15 учнів: Дмитро Ватра (12 років), Дмитро Знак (10 років), Федір Кушнір (10 років), Андрій

Кушнір (8 років), Михайло Хромецький (9 років), Михайло Мацюрак (7 років), Дмитро Кочандик (7 років), Іван Мілян (12 років), Ілля Самборський (7 років), Войтек Грабонія (14 років), Ветиг Грабонія (14 років), Степан Яцина (12 років), Катерина Модрицька (12 років), Марія Дембровська (7 років), Настасія Яцьова (9 років). Усі учні належали до греко-католицького обряду, але були й три учні римо-католики (Марія Дембровська і брати Грабонії). Більшість учнів мешкали на передмісті Завіжне, а їхні батьки зафіксовані як “рільники”. Лише М. Дембровська, батько якої був мулярем, мешкала в “громаді Зварицькій”. Учні приступили до навчання у різний час – від квітня до серпня 1845 р., а до 30 вересня встигли пропустити від 7 до 22 днів. Діти вивчали релігію, пізнання і складання літер, читання, писання, рахунки; оцінювалися добра вимова, “здольність” і пильність учнів, їх звичаї⁶⁷.

Церковні шематизми Перемишльської греко-католицької єпархії 1846–1849 рр. не згадують школу при церкві Св. Параскеви, але говорять про існування парафіяльної школи при дрогобицькій греко-католицькій парафії з п'ятьма філіальними церквами, не конкретизуючи її місцезнаходження. Учителем при школі згадано дяка Івана Сребельницького (Adj. Joann. Srebelnicki, Adj. Joannes Srebelnicki, хоча в шематизмі 1847 р. його, мабуть, помилково, занотовано під прізвиськом Староміський – Adj. Joanes Staromiejski). Відомо, що І. Сребельницький згадувався як дяковчитель парафіяльної школи на Задвірному передмісті в державному краєвому довіднику 1826 р. (Johann Srebelnicki)⁶⁸. Тож доволі легко локалізувати парафіяльну школу, занотовану у церковних шематизмах 1846–1849 рр. – при церкві Св. Спаса (звісно, таке твердження є гіпотетичним, адже не відкидаємо можливого переходу згаданого учителя до іншої школи). Кількість учнів у школі становила 43 особи у 1846 р., 47 – у 1847 р., 71 – у 1848 р., 52 – у 1849 р. Щоправда у 1849 р. імені вчителя при цій школі не було вказано у церковному шематизмі⁶⁹.

Греко-католицька парафіяльна школа у Дрогобичі, як свідчать шкільні шематизми, продовжувала діяти і в 1850-х рр. Знову ж припускаємо, що йшлося про школу на Задвірному передмісті при церкві Св. Спаса. У 1851 р. там навчалися 22 школярі. Елементарну освіту їм забезпечував дяк Олексій Мацюрак, річна платня якого становила 40 злр. сріблом (тобто у віденській валюті). Наступного року число учнів зросло до 44 осіб, а відтак удвічі збільшилася платня педагога (80 злр.). У 1853 – 1854 рр. число учнів зменшилося до 54 і 46 осіб відповідно, а платня дяка О. Мацюрака знову опинилися на позначці 40 злр.⁷⁰ Наступні шематизми взагалі не фіксують цієї школи, тож можливо вона перестала діяти. Якщо це й так, то перерва у функціонуванні школи тривала до 1862–1863 рр., коли шкільний шематизм Перемишльської греко-католицької єпархії зафіксував парафіяльну школу на передмісті Задвірному на 40 учнів. У закладі вчителював дяк Степан Бачинський. У 1865 р. він давав освіту 36 школярам. А от платню дяка не зафіксовано, хоча, для прикладу, вчитель у школі с. Вороблевичі, навчаючи таку ж кількість дітей, отримував на рік 300 злр. (в австрійській валюті)⁷¹.

На жаль, у наступні роки знову немає згадок про цю школу у доступних нам джерелах. Лише у 1873 р. державний краєвий довідник фіксує тривіальну школу, де працював учителем Діонізії Дуб, а помічником Михайло Остапович⁷². Уважаємо, що йдеться, власне, про школу на Задвірному передмісті, яка мала відповідне приміщення. У 1873–1875 рр. ця школа була реорганізована у народну 3-класну школу, а до колективу вчителів долучився Леон Ракуцький. На 1876 р. заклад став 4-класною чоловічою школою, де працювали – керівник школи Д. Дуб (згодом став директором жіночої школи), катехити Ян Самоцький (римо-католицький) і Йоахім Березовський

(греко-католицький), вчителі Михайло Остапович, Микола Кунанець, Еміль Кульчицький⁷³.

Дуже мало, з огляду на брак джерел, знаємо про римо-католицьке парафіяльне шкільництво Дрогобича. Як зауважує Р. Пельчар, на початку XIX ст. у школах римо-католицького Дрогобицького деканату вчилися 130 учнів⁷⁴. Проте у Дрогобичі станом на 1819 р. зафіксовано єдину римо-католицьку парафіяльну школу, де навчалися 37 учнів. Уже в 1823–1840 рр., згідно з результатами досліджень польського вченого, учнів у ній взагалі не було, тобто школа не функціонувала. Згодом вона відродилася: недільну науку в цій школі у 1856 р. відвідували 19, у 1868 р. – 59 учнів⁷⁵.

На цьому історія парафіяльного шкільництва у Дрогобичі вичерпується – на зміну парафіяльним освітнім осередкам прийшли етатичні школи.

Серед навчальних закладів Дрогобича досліджуваного періоду особливе зацікавлення викликає **школа військового виховання**. Як відомо, у кожному місті, де перебував гарнізон австрійського війська, ще з 1770-х рр. утворювалися шкільки для дітей офіцерів і солдат, в яких навчали висулені підofiцери. До цих закладів не допускали дітей приватних осіб⁷⁶. Оскільки в Дрогобичі перебував австрійський гарнізон, то було засновано й школу військового виховання, котра, принаймні з 1802 р. містилася у приміщеннях колишнього монастиря кармелітів. Ця інституція на той час офіційно називалася “Hohenlohe Bartensteinsches Regimentsknaben Erziehungsinstitut”. Після погодження щодо офіційної передачі Чинові Св. Василя Великого екс-кармелітського монастиря 1812–1813 р., наявність військової школи у цих приміщеннях була одним із чинників, які заважали оо. василіанам здійснити заплановану транслокацію. Зрештою, магістрат Дрогобича деякий час продовжував оренду військовій команді частини покармелітських приміщень. Лише після 1825 р. весь колишній монастирський комплекс взятих кармелітів перейшов оо. василіанам⁷⁷, тож школу військового виховання було перенесено (на жаль, наразі невідомо куди).

Проте з часом перед містом постала потреба побудови окремого приміщення для військового виховного закладу. В. Плоцанський згадував, що таку будівлю розпочали зводити у 1845 р., проте інші автори як час її побудови наводять 1843 р.⁷⁸. Згідно з повідомленням З. Култиса, будівлю, в якій зараз розміщується філологічний факультет Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, звели у 1843–1846 рр. за 21 689 злр. Упродовж 1846–1854 рр. у ній функціонував заклад військового виховання для хлопців (“Militär-Knaben-Erziehungs-Haus”)⁷⁹. 30 жовтня 1851 р. під час мандрівки Галичиною, їдучи зі Стрия до Самбора, у Дрогобичі побував австрійський імператор Франц Йосиф I. Допоки перепрягали коней, він устиг прийняти привітання від магістрату і мешканців міста, оглянути вишикуваний батальйон місцевої залоги під командуванням Гартмана та власне відвідати “дім військового виховання молоді” (“sztyft wojskowy”)⁸⁰. Лише з огляду на майбутнє відкриття гімназії й потребу забезпечити її відповідним будинком магістрат Дрогобича погодився на ліквідацію військової школи⁸¹. На жаль, про цю інституцію немає мови у військових шематизмах Австрійської імперії. Значну долю світла щодо неї, на нашу думку, пролили б документи австрійського Міністерства військових справ.

На жаль, з огляду на брак джерел вкрай мало можна сказати про **єврейське шкільництво** Дрогобича, яке, звісно, не могло не функціонувати в місцевому кагалі. Ще ревізія Перемишльської землі 1692 р. зафіксувала у так званому “Місті Жидівському” (Miasto Żydowskie, – найбільш імовірно на дільниці Лан) 27 об’єктів, серед них і малий будинок єврейського бакаляра, кантора, школяра тощо⁸². Йосифінська і Францискан-

ська метрики Дрогобича (1787, 1819–1820) засвідчують наявність школи в синагозі на дільниці Лан (*synagoga lub Skola* – без вказівки номера будівлі), а також окремої школи (*Zydowska Skola* – номер будинку 230) поблизу синагоги⁸³. Можливо, у синагозі діяла талмуд-тора – початкова релігійна школа для бідних дітей, а в окремому будинку містилася хедера – початкова релігійна школа для дітей заможніших батьків, де навчав приватний учитель-меламед. До слова, метричні книги єврейської громади Дрогобича наводять прізвища кількох учителів, які померли у 1880-х рр. Так, 2 січня 1884 р. помер 60-річний учитель Абрахам Шварц, 24 січня того ж року – 60-річний Гедаїя Тобіаш, 12 червня 1885 р. – 86-річний Герш Люстіг, син вчителя зі Старого Міста Якова Люстіга. Крім того, метрична книга померлих повідомляє і про відхід у засвіти в листопаді 1884 р. удови Ліпі Таненбаума – учителя в Дрогобичі, котрий помер значно раніше⁸⁴. Цілком можливо, що принаймні деякі з них навчали дітей у талмуд-торі чи хедері Дрогобича ще в середині ХІХ ст. Однак впевнено стверджувати це не можна.

Отже, наприкінці ХVІІІ ст. у Дрогобичі, який став повітовим містечком у рамках Самбірської округи австрійського Королівства Галичини та Лодомерії, почала творитися система освіти, котра мала дві тенденції. Перша з них полягала у збереженні тяглості традиційного шкільництва, що сформувалося у ранньомодерний час й репрезентувалося парафіяльними шкільками при дрогобицьких церквах та костелі. Звісно, ця традиція отримала певний модернізаційний поштовх в умовах освітніх реформ австрійського просвітницького абсолютизму: Церква була зобов'язана дбати про парафіяльне шкільництво, а “шкільний примус” (діяв від 1781 до 1812 рр.) підштовхував мешканців міста до надання шкільної освіти своїм дітям. Друга тенденція полягала власне у потужному реформаторському струмені, який охопив Австрійську імперію в роки правління Марії Терези та Йосифа ІІ. Реформа Фельбгера надала початковому шкільництву структури, яка аж до епохи автономізму визначила обличчя народної освіти в імперії. Саме з огляду на освітні нововведення у Дрогобичі з'явилися головна чоловіча школа і жіноча школа, яка перетворилася спочатку на тривіальну, а потім – головну. Попри це, відзначимо, що освітня система міста кінця ХVІІІ – першої половини ХІХ ст. не виходила за межі початкового рівня, що не задовольняло місцеву громаду, особливо в умовах зростання економічного значення Дрогобича. Поява середньої школи у 1858 р., відтак, була необхідністю, яка значно піднесла едукативний і навіть сприяла формуванню наукового статусу міста.

¹ Площанський В. Королівське вільне місто Дрогобич (перевидання 1867 р.) / В. Площанський. – Дрогобич: Бескид, 1991. – 56 с.; Франко І. [Допис про дрогобицьку гімназію] / І. Франко // Франко І. Я. Додаткові томи до зібрання творів у 50-и томах. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 53. – С. 10–15; Франко І. Ученицька бібліотека в Дрогобичі / І. Франко // Франко І. Я. Додаткові томи до зібрання творів у 50-и томах. – К.: Наукова думка, 2008. – Т. 53. – С. 15–22. Левицький І. Погляд на розвій низшого і висшого шкільництва в Галичині в рр. 1772–1800 і розвій русько-народного шкільництва в рр. 1801–1820 / І. Левицький. – Львів: Накладом НТШ, 1903. – 71 с.; Mściwujewski M. Królewskie wolne miasto Drohobycz / M. Mściwujewski. – Lwów–Drohobycz, 1929. – 35 s.; Mściwujewski M. Z dziejów Drohobycza / M. Mściwujewski. – Drohobycz: Książarnia ludowa, 1935. – Т. 1. – 110 s.; 1939. – Т. 2. – 205 s.

² Літянський В. До питання розвитку загальноосвітньої школи на Дрогобищині / В. Літянський // Наукові записки Дрогобицького державного педагогічного інституту ім. Івана Франка. – Дрогобич, 1957. – Вип. ІІІ. – С. 5–32.

³ Мариняк М. Дрогобич. Люстрований краєзнавчий нарис / М. Мариняк. – Львів: Каменяр, 1979. – 47 с.; Шалата М. Дрогобич: Нарис-путівник / М. Шалата. – Львів: Каменяр, 1986. – 86 с.

⁴ Нариси з історії Дрогобича (від найдавніших часів до початку XXI ст.) / Наук. ред. Л. Тимошенко. – Дрогобич: Коло, 2009. – 320 с.

⁵ Adamczyk M. Szkolnictwo ludowe w grekokatolickiej diecezji przemyskiej w latach 1772–1867 / M. Adamczyk // Polska – Ukraina. 1000 lat sąsiedztwa. – Т. 3: Studia z dziejów grekokatolickiej diecezji przemyskiej / Pod red. S. Stepińa. – Przemyśl, 1996. – S. 127–163; Rzemieniuk F. Unickie szkoły początkowe w Królestwie Polskim i w Galicji 1772–1914 / F. Rzemieniuk. – Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 1991. – 348 s.; Pelczar R. Szkoły parafialne na pograniczu polsko-ruskim (ukraińskim) w Galicji w latach 1772–1869 / R. Pelczar. – Lublin: Wydawnictwo KUL, 2009. – 343 s.

⁶ Kultys Ź. Historia gimnazjum Drohobyckiego / Ź. Kultys // Sprawozdanie dyrekcji c. k. wyższego gimnazjum w Drohobyczu za rok szkolny 1908. – Drohobycz, 1908. – 224 s.

⁷ Горак Р. Іван Франко. Книга Третя. Гімназія / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів, 2002. – 356 с.

⁸ Лазорак Б. Дрогобицька цісарсько-королівська гімназія імені Франца Йосифа I в часі першої світової війни (1914–1916): невідомі епізоди про “переддень” війни, російську окупацію і не тільки / Б. Лазорак, Т. Лазорак // Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвузівський збірник наукових праць молодих учених ДДПУ імені Івана Франка. – Вип. 4. – Дрогобич, 2013. – С. 29–63; Лазорак Б. Літній табір Дрогобицької гімназії імені Франца Йосифа I в Уричі (1910) / Б. Лазорак, Т. Лазорак // Фортеця: збірник заповідника “Тустань”: на пошану Михайла Рожка. – Кн. 1. – Львів, 2009. – С. 655–669; Лазорак Т. Тенденції розвитку Дрогобицької державної гімназії імені Франца Йосифа I / Т. Лазорак // Незалежний культурологічний часопис “Г”. – 2013. – Ч. 71 / Ел. ресурс: http://www.ji.lviv.ua/n71texts/Tendenc_rozv_himnazii_Franca_Iosifa.htm; Лазорак Б. Епізоди з навчання Бруно Шульца у гімназії / Б. Лазорак // Незалежний культурологічний часопис “Г”. – 2013. – Ч. 71 / Ел. ресурс: http://www.ji.lviv.ua/n71texts/Epizody_z_navchannya_Shulca_u_gimnazii.htm

⁹ Горак Р. Іван Франко. Книга друга. Цілком нормальна школа / Р. Горак, Я. Гнатів. – Львів, 2001. – 202 с.; Шалата М. Іван Франко у школі при церкві Святої Трійці / М. Шалата // Франкознавчі студії: Збірник наук. праць. – Дрогобич, 2015. – Вип. 6. – С. 173–190.

¹⁰ Стецик Ю. Ченці-педагоги Дрогобицької василіанської гімназії (1775–1780 рр.): біографічний огляд / Ю. Стецик // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених ДДПУ імені Івана Франка. – Дрогобич: Посвіт, 2016. – Вип. 16. – С. 103–110. Додамо, що певні відомості про цю гімназію містить доповідь імперського чиновника, радника двору Я.В. Маргеліка, який візитував край у 1783 р. Він схвально відгукнувся про школу в Дрогобичі, особливо відзначивши те, що для навчання дітей німецької мови василіани запросили учителя-німця. Однак учнів, які відвідували ці заняття, було 26 (див.: Tokarz W. Galicja w początkach ery józefińskiej w świetle ankiety urzędowej z roku 1783 / W. Tokarz. – Kraków: Nakł. Funduszu N. Bucewicz, 1909. – S. 397).

¹¹ Pelczar R. Szkolnictwo w miastach zachodnich ziem województwa ruskiego (XVI–XVIII w.) / R. Pelczar. – Rzeszów, 1998. – S. 21.

¹² Lustracja województwa Ruskiego 1661–1665. – Cz. 1: Ziemia przemyska i sanocka / Wydali Kazimierz Arłamowscy i Wanda Kaput. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1974. – S. 152.

¹³ Archiwum Archidiecezjalne w Przemyślu. – Sygn. 164. – K. 109; Sygn. 176. – K. 74, 78–78 v; Очевидно, саме цю школу згадував Ф. Гонткевич, оповідаючи історію дрогобицького фарного костелу (див.: Gąkiewicz F. Kościół w Drohobyczu. Szkic historyczny / F. Gąkiewicz // Sprawozdanie Dyrekcji c.k. wyższego gimnazjum w Drohobyczu za rok szkolny 1903. – Drohobycz, 1903. – S. 4).

¹⁴ Mściwujewski M. Z dziejów Drohobycza... – Т. 2. – S. 11; Стецик Ю. Дрогобицький кармелітський монастир (XVIII ст.) / Ю. Стецик // Drohobycz: miasto wielu kultur. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. – S. 97–98.

¹⁵ Archiwum Państwowe w Przemyślu. – Zespół: Archiwum Biskupstwa Grekokatolickiego (далі – APP. – ABGK). – Supl. 1. – K. 587.

¹⁶ APP. – AVGK. – Supl. 2. – К. 414–415.

¹⁷ Пограничний В. Церква і парафія Святої Трійці (до 200-річчя відновлення парафії у центрі міста) / В. Пограничний, Ю. Стецик, Л. Тимошенко / Праці Науково-дослідної лабораторії археології та краєзнавства (Випуск 4). – Дрогобич: Коло, 2008. – С. 35–36. Див. також: Тимошенко Л. Пом'яник дрогобицької церкви Св. Трійці / Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2001. – Вип. V. – С. 276–309.

¹⁸ APP. – AVGK. – Sygn. 22. – К. 2, 3, 4–5.

¹⁹ Нариси з історії Дрогобича... – С. 69.

²⁰ Левицький І. Погляд на розвій ... – С. 3 (прим.); Стецик Ю. Ченці-педагоги ... – С. 105.

²¹ Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІАУ у Львові). – Ф. 146. – Оп. 66. – Спр. 240. – Арк. 3–4; Krupa M. Szkoła ludowa w Galicji w latach 1772–1790 / M. Krupa // Rozprawy z dziejów oświaty. – 1981. – Т. XXIV. – С. 67. Детальніша інформація про заснування головної школи в Дрогобичі міститься в Австрійському державному архіві (AT-O-eStA/AVA Unterrichts StHK Teil 1 92 9 (Österreichisches Staatsarchiv / Unterrichts und Kultus (1500 (ca.)–1940 (ca.) / Studienhofkommission Teil 1 (1500 (ca.)–1791) / 92 Volksschulen in der Bukowina und in Galizien / 9 Drohobycz (1784)).

²² Нормальні школи, згідно з реформою Я. Фельбігера, знаходилися лише в столицях країв. В Галичині відтак була створена одна нормальна школа у Львові. Проте назви “нормальних” шкіл неофіційно використовували й головні школи. Наприклад, після закриття гімназії у Бучачі було створено головну школу (1784 р.), котру іменували “головна нормальна школа” (див. Залеський О. Наше шкільництво, від сивої давнини по 1939 рік / О. Залеський // Бучач і Бучаччина. Історично-мемуарний збірник. – Нью Йорк – Лондон – Париж – Сідней – Торонто: НТШ, Український архів, 1972. – Т. XXVII. – С. 818). Підставою для використання такої назви часто слугувало те, що головні школи мали право готувати вчителів для тривільних і парафіяльних шкіл (див.: Gruński S. Dzieje szkolnictwa ludowego w Galicyi. Cz. 1 (Czasy przed zaprowadzeniem autonomii 1772 – 1861) / S. Gruński. – Lwów: Nakł. PTP, 1916. – S. 54).

²³ Нариси з історії Дрогобича... – С. 126, 136; Стецик Ю. Ченці-педагоги ... – С. 104.

²⁴ Горак Р. Іван Франко. Книга друга. Цілком нормальна школа... – С. 85.

²⁵ ЦДІАУ у Львові. – Ф. 146. – Оп. 66. – Спр. 241. – Арк. 1–7.

²⁶ Z arhiwum Drohobycza. Zbiór przywilejów, aktów, dekretów granicznych, lustracyi, memoriałów i t.p. / Wydał prof. Feliks Gątkiewicz. – Drohobycz: Z drukarni Jana Brosia, 1906. – S. 306–311.

²⁷ Пограничний В. Церква і парафія Святої Трійці ... – С. 49–50.

²⁸ APP. – AVGK. – Sygn. 1946. – К. 27 v–28, 38 v–39, 48 v–49.

²⁹ У східній частині монастиря розташовано покритий гонтом будинок із коридором та 4 кімнатами. Він тягнувся однією лінією і завершувався школою. Будівлю оцінено у 250 флоринів (Стецик Ю. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія / Ю. Стецик. – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2014. – С. 150).

³⁰ На початок XIX ст. проблема приміщення для головної школи особливо загострилася. Як свідчать деякі автори, уже на 1810 р. будівля василіанської школи була у край поганому стані (див.: Chotkowski W. Redukcje monasterów bazyłańskich w Galicji / W. Chotkowski. – Kraków: Nakł. PAU, 1922. – S. 64). Зрештою, ще на 27 травня 1806 р. було розроблено і надіслано на розгляд губерніального уряду план будинку головної школи в Дрогобичі (Normalschulhaus). В одноповерховій будівлі з довгим бічним коридором були запроєктовані чотири навчальні кімнати з півним опаленням і двома димарями (див.: ЦДІАУ у Львові. – Ф. 146. – Оп. 66. – Спр. 240. – Арк. 25). Вартість будівельних робіт у 1810 р. була оцінена на 24 224 фл. (Там само. – Арк. 29зв).

³¹ Schematismus für die Königreiche Galizien und Lodomerien. 1792. – Lemberg, 1792. – S. 132; Schematismus ... 1793. – S. 146; Schematismus ... 1794. – S. 166; Schematismus ... 1796. – S. 172; Schematismus für das Königreich Ostgalizien. 1799. – Lemberg: Joseph Piller, 1799. – S. 192.

³² Schematismus für die Königreiches Galizien und Lodomerien für das Jahr 1802. – Lemberg: Joseph Johann Piller, 1802. – S. 211; Schematismus ... Jahr 1803. – S. 219; Schematismus ... Jahr 1806. – S. 235; Schematismus ... Jahr 1807. – S. 252; Schematismus ... Jahr 1808. – S. 235.

³³ Schematismus des Königreiches Galizien und Lodomerien für das Jahr 1812. – Lemberg: Joseph Johann Piller, 1812. – S. 253; Schematismus ... Jahr 1813. – S. 274; Schematismus ... Jahr 1815. – S. 249–250; Schematismus ... Jahr 1817. – S. 184; Schematismus ... Jahr 1818. – S. 473. Відзначимо, що о. Никифор Познанський, разом з настоятелем монастиря о. Ігнатієм Добровольським поставив свій підпис на згаданій вище угоді між магістратом Дрогобича і василіанами про передачу останнім приміщень колишнього монастиря кармелітів, де вони мали вести й школу (13 травня 1813 р.). Причому о. Н. Познанський підписався як “doctor scholarum” (див.: Z arhiwum Drohobusza... – S. 310). Екстракт вчителів Самбірської, Дрогобицької та Лаврівської головних шкіл від 17 квітня 1813 р. вказують вік, освіту і місце народження вчителів. Так, директор школи о. Н. Познанський народився у с. Товсте, мав 39 років, теологічні студії закінчив у 1811 р. Його колега катехит о. О. Хомичинський народився в Седлиськах, мав 33 роки, теологічні студії закінчив у 1810 р. Учитель о. Н. Сидорович народився у Телячі, мав 26 років, теологічні студії закінчив у 1812 р. Нарешті, учитель А. Волошинович походив з Тлумача, мав 43 роки, й освіти на рівні класу синтаксу, котру здобув ще 1796 р. (див.: ЦДІАУ у Львові. – Ф. 146. – Оп. 66. – Спр. 240. – Арк. 49 зв–50).

³⁴ Schematismus ... Jahr 1819. – S. 484; Schematismus ... Jahr 1828. – S. 501; Schematismus ... Jahr 1830. – S. 378; Schematismus ... Jahr 1831. – S. 383; Schematismus ... Jahr 1833. – S. 381; Schematismus ... Jahr 1834. – S. 403; Schematismus ... Jahr 1835. – S. 396; Schematismus ... Jahr 1836. – S. 401; Schematismus ... Jahr 1837. – S. 406; Schematismus ... Jahr 1838. – S. 412. Підкреслимо, що Р. Горак і Я. Гнатів помилилися, пролонгувавши перебування Й. Кочановського на посаді керівника школи до 1842 р. (див: Горак Р., Гантів Я. Іван Франко. Книга друга. Цілком нормальна школа... – С. 86).

³⁵ Schematismus universi cleri dioeceseos Premisliensis rit. lat. Anno 1821. – (б.м., б.р., без пагінації).

³⁶ Schematismus des Königreiche Galizien und Lodomerien für das Jahr 1839. – Lemberg: Joseph Johann Piller, 1839. – S. 434; Schematismus ... Jahr 1840. – S. 439; Schematismus ... Jahr 1841. – S. 446; Schematismus ... Jahr 1844. – S. 463; Schematismus ... Jahr 1846. – S. 488; Schematismus ... Jahr 1847. – S. 496; Schematismus ... Jahr 1848. – S. 568; Schematismus ... Jahr 1849. – S. 527; Горак Р. Іван Франко. Книга друга. Цілком нормальна школа... – С. 94. Зауважимо, Р. Горак та Я. Гнатів не зовсім чітко окреслюють роки перебування о. Т. Білецького на посаді директора школи, в одному і тому ж абзаці зазначаючи, що він був директором школи з 1843 р., катехитом у 1843–1846 рр., директором у 1848–1849 рр. (Там само).

³⁷ Шематизмъ училищъ народныхъ и ихъ учителей подъ управительствомъ Консистеріи Перемыской русской на рѣкъ 1851. – Перемишль: Печатію Собора русскихъ Крылошанъ, 1851. – С. 20; Provinzial-Handbuch des Königreiche Galizien und Lodomerien für das Jahr 1852. – Lemberg, 1852. – S. 604–605; Provinzial-Handbuch ... Jahr 1853. – S. 598; Handbuch des Lemberger Statthafterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1855. – Lemberg, 1855. – S. 456; Handbuch ... Jahr 1857. – S. 284; Handbuch ... Jahr 1858. – S. 199; Handbuch ... Jahr 1862. – S. 217; Handbuch ... Jahr 1862. – S. 330.

³⁸ Handbuch ... Jahr 1863. – S. 340; Handbuch ... Jahr 1864. – S. 346; Handbuch ... Jahr 1865. – S. 354; Handbuch ... Jahr 1866. – S. 362; Handbuch ... Jahr 1868. – S. 699; Горак Р. Іван Франко. Книга друга Цілком нормальна школа... – С. 97–99, 101–106, 108–117;

³⁹ Galizisches Provinzial-Handbuch für das Jahr 1869. – Lemberg: Aus der k.k. galiz. Aerial-Staats-Druckerei, 1869. – S. 400; Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielk. Księstwem krakowskiem na rok 1870. – Lwow: Z c.k. galicyjskiej drukarni rządowej, 1870. – S. 415; Szematyzm ... na rok 1873. – S. 390; Szematyzm ... na rok 1874. – S. 420.

⁴⁰ APP. – AVBK. – Sygn. 1946. – К. 27 v–28, 48 v–49.

⁴¹ Schematismus universi cleri dioeceseos Premisliensis rat. lat. Anno 1821. – (б.м., б.р., без пагінації); Шематизмъ училищъ народныхъ и ихъ учителей подъ управительствомъ Консистеріи Перемыской русской на рѣкъ 1851. – Перемишль: Печатію Собора русскихъ Крылошанъ, 1851. – С. 20; Handbuch ... Jahr 1857. – S. 284; Handbuch ... Jahr 1864. – S. 346; Handbuch ... Jahr 1865. – S. 354; Handbuch ... Jahr 1866. – S. 362; Handbuch ... Jahr 1868. – S. 699.

⁴² Adamczyk M. Szkolnictwo ludowe ... – S. 143.

⁴³ Матеріяли до культурної історії Галицької Русі XVIII і XIX віку, зібрані Мих. Зубрицьким, Юр.Кмітом, Ів.Кобилецьким, Ів.Е.Левицьким і Ів. Франком, видані під редакцією Івана Франка. – Львів: Накл. НТШ, 1902. – С. 228; Fiutowski T. Szkolnictwo ludowe w Galicyi w dobie porozbiorowej. – Lwów: Nakł. PTP, 1913. – S. 13.

⁴⁴ Филипчак І. З історії шкільництва на західній Бойківщині (від 1772–1930) / І. Филипчак // Літопис Бойківщини. – 1931. – Ч. 1. (перевидання часопису. – Випуск 1. Числа 1, 2 за 1931 – 1933 рр. – Львів: Каменярь, 2009) – С. 81–82.

⁴⁵ Площанський В. Королівське вільне місто Дрогобич... – С. 55; Нарис історії Дрогобича... – С. 126.

⁴⁶ Schematismus universi cleri dioeceseos Premisliensis rat. lat. Anno 1821. – (б.м., б.р., без пагінації); Schematismus des Königreiche Galizien und Lodomerien für das Jahr 1823. – Lemberg: Joseph Johann Piller, 1823. – S. 540; Schematismus ... Jahr 1824. – S. 551; Schematismus ... Jahr 1825. – S. 546; Schematismus ... Jahr 1826. – S. 491; Schematismus ... Jahr 1828. – S. 501; Schematismus ... Jahr 1830. – S. 378; Schematismus ... Jahr 1831. – S. 383; Schematismus ... Jahr 1833. – S. 381; Schematismus ... Jahr 1834. – S. 403; Schematismus ... Jahr 1836. – S. 401; Schematismus ... Jahr 1837. – S. 406; Schematismus ... Jahr 1839. – S. 434.

⁴⁷ Schematismus des Königreiche Galizien und Lodomerien für das Jahr 1840. – Lemberg: Joseph Johann Piller, 1840. – S. 439; Status scholarum nationalium in dioecesi Premisliensi ritus latini anno 1841 // Schematismus universi venerabilis cleri saecularis et regularis dioeceseos Premisliensis ritus latini Anno Domini MDCCCXLI. – Premislae, 1841. – P. 6; Provinzial-Handbuch des Königreiche Galizien und Lodomerien für das Jahr 1844. – Lemberg, 1844. – S. 463; Provinzial-Handbuch ... Jahr 1846. – S. 488; Provinzial-Handbuch ... Jahr 1848. – S. 568; Provinzial-Handbuch ... Jahr 1849. – S. 527; Provinzial-Handbuch ... Jahr 1850. – S. 547; Provinzial-Handbuch ... Jahr 1852. – S. 595; Provinzial-Handbuch ... Jahr 1853. – S. 598; Handbuch des Lemberger Statthafterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1855. – Lemberg, 1855. – S. 449; Schematismus des Volksschulen und des Lehrpersonals in der Przemysler lat. Dioecese für das Jahr 1845. – Przemyśl, 1844. – S. 9; Schematismus des Volksschulen und des Lehrpersonals in der Przemysler Dioecese Lat. Ritus für das Jahr 1847. – Rzeszów, 1847. – S. 11.

⁴⁸ Handbuch des Lemberger Statthafterei-Gebietes in Galizien für das Jahr 1857. – Lemberg, 1857. – S. 257; Handbuch ... Jahr 1858. – S. 176; Handbuch ... Jahr 1859. – S. 189; Handbuch ... Jahr 1860. – S. 188; Handbuch ... Jahr 1861. – S. 275; Handbuch ... Jahr 1862. – S. 293; Handbuch ... Jahr 1863. – S. 297; Handbuch ... Jahr 1864. – S. 299; Handbuch ... Jahr 1865. – S. 304; Handbuch ... Jahr 1866. – S. 307.

⁴⁹ Galizisches Provinzial-Handbuch für das Jahr 1868. – Lemberg: Aus der k.k. galiz. Aerial-Stats-Druckerei, 1868. – S. 634-635; Galizisches ... Jahr 1869. – S. 400; Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomerii z wielk. Księstwem krakowskiem na rok 1870. – Lwow: Z c.k. galicyjskiej drukarni rządowej, 1870. – S. 416; Szematyzm ... na rok 1870. – S. 416; Szematyzm ... na rok 1871. – S. 400; Szematyzm ... na rok 1872. – S. 396; Szematyzm ... na rok 1873. – S. 390; Szematyzm ... na rok 1870. – S. 420.

⁵⁰ Otwarcie nowego gimnazjum // Kurjer Drohobycki. – 1896. – Nr 12 (1 września). – S. 3.

⁵¹ Левицький І. Погляд на розвій... – С. 2–3, 11; Schematismus des Königreiches Galizien und Lodomerien für das Jahr 1826. – Lemberg: Joseph Johann Piller, 1826. – S. 574; Шематизм Провинции св. Спасителя Чина Св. Василия Великого въ Галиции, уложенный по капитуле отбывшися въ монастыре св. Онуфрейскомъ во Львове дня 24 и 25 лица 1866 и короткий поглядъ на монастыри и на монашество руске, отъ заведеня на Руси Веры Христовой аж по нынишное время. – Львовъ: Въ типографіи Института Ставропигианского, 1867. – С. 22.

⁵² ЦДДАУ у Львові. – Ф. 19. – Оп. XIV. – Спр. 177. – Арк. 2 зв–4 зв, 7 зв, 13 зв–14 зв, 18 зв, 20 зв–23 зв, 36 зв, 62 зв, 70 зв, 98 зв–99 зв, 100 зв–102 зв, 105 зв; Нариси з історії Дрогобича... – С. 31.

⁵³ APP. – АВГК. – Sygn. 1946. – К. 6 v–11.

⁵⁴ Ibid. – К. 18 v–19.

⁵⁵ Ibid. – К. 6 v.

⁵⁶ Пограничний В. Церква і парафія Святої Трійці ... – С. 29, 49–50.

⁵⁷ Ibid. – К. 21 v–22, 27 v–29, 30 v–31, 38 v–40, 42 v–43, 46 v–49.

⁵⁸ APP. – AVBK. – Sygn. 8721. – К. 168–169.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ ЦДІАУ у Львові. – Ф. 20. – Оп. XIV. – Спр. 65. – Арк. 34 зв–35.

⁶¹ Нариси з історії Дрогобича... – С. 137.

⁶² ЦДІАУ у Львові. – Ф. 20. – Оп. XIV. – Спр. 65. – Арк. 128.

⁶³ Там само. – Арк. 174 зв.

⁶⁴ Schematismus ... Jahr 1826. – S. 574.

⁶⁵ Schematismus universi venerabilis cleri dioeceseos gr. cathol. Premisliensis pro anno domini MDCCCXXXI. – Premisliae, 1831. – P. 109–110; Schematismus universi venerabilis cleri dioeceseos graeco catholicae Premisliensis pro anno domini MDCCCXXXIII conscriptus per A.R. Josephum Lewicki Cappelanum Episcopalem. – Premisliae, 1833. – P. 121–122; Schematismus universi venerabilis cleri dioeceseos graeco catholicae Premisliensis pro anno domini MDCCCXXXV conscriptus. – Premisliae, 1835. – P. 96.

⁶⁶ Rzemieniuk F. Unickie szkoły początkowe ... – S. 294.

⁶⁷ APP. – AVBK. – Sygn. 8721. – К. 166–167.

⁶⁸ Schematismus universi venerabilis cleri dioeceseos graeco catholicae Premisliensis pro anno domini MDCCCXLVI conscriptus. – Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali r. gr. c, 1846. – P. 103; Schematismus universi venerabilis cleri dioeceseos graeco catholicae Premisliensis pro anno domini MDCCCXLVII conscriptus. – Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali r. gr. c, 1847. – P. 90; Catalogus universi venerabilis cleri dioeceseos graeco catholicae Premisliensis pro anno domini 1848. – Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali rit. gr. cath. Premisliensis, 1848. – P. 96; Catalogus universi venerabilis cleri dioeceseos graeco catholicae Premisliensis pro anno domini 1849. – Premisliae: Impressum in Typographia Episcopali rit. gr. cath. Premisliensis, 1849. – P. 94; Schematismus ... Jahr 1826. – S. 574.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Шематизмъ училищъ народныхъ и ихъ учителей подъ управительствомъ Консistorіи Перемышской русской на рѣкъ 1851. – Перемишль: Печатію Собора русскихъ Крылошанъ, 1851. – С. 21; Шематизмъ народныхъ училищъ ... на рѣкъ 1852. – С. 24; Шематизмъ народныхъ училищъ ... на рѣкъ 1853. – С. 23; Шематизмъ народныхъ училищъ ... на рѣкъ 1854. – С. 23.

⁷¹ Начертанье народныхъ училищъ и учительскихъ лицъ подъ правлениемъ русской Перемышльской Консistorіи на годъ 1863. – Перемишль: Типомъ Михайла Диковского, держателя печатни руского собора крылошанъ, 1863. – С. 23; Шематизмъ школъ народныхъ управляемыхъ Рускою Консistorією Перемышскою на годъ 1865. – Перемишль: Типомъ Михайла Диковского, заимника печатни руского собора крылошанъ, 1865. – С. 31.

⁷² Szematyzm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z wielkiem księstwem krakowskiem na rok 1873. – Lwow: Z drukarni F. Winiarza, 1873. – S. 390.

⁷³ Szematyzm ... na rok 1874. – S. 420; Szematyzm ... na rok 1874. – S. 417; Szematyzm ... na rok 1875. – S. 426.

⁷⁴ Pelczar R. Szkoły parafialne na pograniczu... – S. 154.

⁷⁵ Там же. – S. 155–156, 158, 163–164.

⁷⁶ Tokarz W. Galicia w początkach ery józefińskiej... – S. 392–393.

⁷⁷ Chotkowski W. Redukcje monasterów... – S. 63–65; Mściwujewski M. Z dziejów Drohobycza... – Т. 2. – С. 12; Стецик Ю. Василянські монастири... – С. 151–152; Пограничний В. Церква і парафія Святої Трійці... – С. 55; Стецик Ю. Дрогобицький кармелітський монастир... – С. 104.

⁷⁸ Площанський В. Королівське вільне місто Дрогобич... – С. 55; Нариси історії Дрогобича ... – С. 126.

⁷⁹ Kultys Ź. Historia gimnazjum Drohobyckiego... – S. 8.

⁸⁰ Sprawy krajowe. Drohobycz // Gazeta Lwowska. – 1851. – 4 listopada. – Nr. 254. – S. 1011–1012; Sprawy krajowe. Sambor // Gazeta Lwowska. – 1851. – 7 listopada. – Nr. 257. – S. 1023–1024.

⁸¹ Kultys Ź. Historia gimnazjum Drohobyckiego... – S. 8.

⁸² ЦДІАУ у Львові. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 258. – Арк. 243.

⁸³ Там само. – Ф. 20. – Оп. XIV. – Спр. 65. – Арк. 166 зв; Ф. 19. – Оп. XIV. – Спр. 177. – Арк. 166зв; Нариси з історії Дорогобича... – С. 31.

⁸⁴ Archiwum Główne Akt Dawnych. – Zespół. 300. – Sygn. 181. – К. 1, 5, 53; Sygn. 182. – К. 31.

Микола Галів.

Освітні інституції Дорогобича наприкінці XVIII–70-х рр. XIX ст.

У статті проаналізовано еволюцію шкільництва Дорогобича у 1785–1874 рр. (від реформи Я. Фельбігера до реорганізації народних шкіл на етатичні). Визначено освітні інституції зазначеного періоду (головна чоловіча школа, жіноча школа, парафіяльні школи при церквах і костелі, школа військового виховання, єврейські школи), розкрито їх учительський склад, чисельність учнівського контингенту, зміст навчання.

Mykola Haliv.

Educational Institutions of Drohobych From the End of the XVIII Century To the 1970s.

In the articles the evolution of schooling in Drohobych during 1785–1874 is analyzed (from J. Felbiger's reform to the reorganisation of public schools into state schools). The educational institutions of the specified period are defined (the main school for men, a school for women, parish schools by the churches and St Bartholomew cathedral, the school of military education, Jewish schools), their faculty structure, students' contingent size and the content of training are explicated.